

Kansalaisareena
Citizen Forum

Asianumero: STM/1919/2017

Kansalaisareena ry:n lausunto

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esityksen tavoitteena on lisätä työllisyyttä kannustamalla työttömiä työnhakijoita aktiivisuuteen ja omatoimisuuteen työhaussa koko työttömyyden keston ajan. Uusien omavastuupäivien tavoitteena hallituksella on, että työttömät aiempaa enemmän hakeutuisivat myös lyhytkestoiseen ja osa-aikaiseen työhön, millä pyritään ehkäisemään työttömyyden pitkittymistä. Ehdotettu malli koskisi sekä työttömyyspäivärahan että työmarkkinatuen saajia.

Ehdotetussa mallissa vähennettäisiin työttömyyden alun omavastuupäivien määrää ja lisättäisiin omavastuupäiviä työttömyyden ajalle, jos työnhakija ei ole ollut riittävästi työssä tai työllisyyttä edistävissä palveluissa. Työnhakijan aktiivisuutta tarkasteltaisiin 65 työttömyysetuuden maksupäivän jaksoissa, mikä vastaa noin kolmen kuukauden yhdenjaksoista työttömyyttä. Jos työnhakija ei ole ollut riittävän aktiivinen tarkastelujakson aikana, maksettaisiin hänelle hallituksen esityksen mukaan työttömyysetuus seuraavalta 65 maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna. Tämä vastaa yhtä omavastuupäivää kuukauden aikana.

Henkilön katsottaisiin olleen riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa, jos hän on neljän peräkkäisen kalenteriviikon aikana työssä yhteensä vähintään kolme työpäivää tai 65 maksupäivän aikana yhteensä viisi päivää työllistymistä edistävässä palvelussa. Jos henkilö on ollut työssä yrittäjänä, katsotaan hänen olleen riittävästi työssä, jos hän on ansainnut yritystoiminnassa neljän peräkkäisen kalenteriviikon aikana 23 prosenttia 5 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisesta yrittäjän työssäoloehtoon vaaditusta kuukausiansiosta.

Työttömyyden alun omavastuupäivien alentaminen seitsemästä päivästä viiteen päivään parantaisi työttömyyden alkamisesta ensimmäisen kolmen kuukauden aikana maksettavan työttömyysturvan tasoa. Sen jälkeen päivärahan taso riippuisi siitä, onko työtön ollut riittävän aktiivinen.

Kansalaisareena esittää lausuntonaan seuraavaa:

Hallituksen pyrkimys työttömien aktivoimiseen on kannatettava. Lähtökohtana pitää kuitenkin olla aktiivisuuden palkitseminen, työttömien aktiivisuuden ja mahdollisimman suuren autonomian tukeminen ja sitä kautta toimintakyvyn vahvistaminen ja uusien polkujen löytämisen mahdollistaminen. Viranomaistyössä resursseja tulee siirtää passiivisesta viranomaiskontrollista työttömien aktiivisuuden kaikinpuoliseen tukemiseen.

Koska malli ei saa kohdella eriarvoisesti eri puolilla Suomea asuvia, joilla on erilaiset mahdollisuudet työllistyä ja osallistua aktiivisuuteen kannustaviin toimenpiteisiin, kriittiseksi muodostuu määritelmä aktiivisuuden kriteeristä: riittävästi työssä tai työllistymistä edistävässä palvelussa.

Työllistymistä edistävillä palveluilla tarkoitetaan esityksessä työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 15 kohdassa määriteltyjä työllistymistä edistäviä palveluita: työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua kokeilua, kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua omaehtoista opiskelua ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua kuntouttavaa työtoimintaa. ([29.12.2016/1457](#))

Tasa-arvoisuuden toteutumiseksi on työllistymistä edistävät palvelut ymmärrettävä mahdollisimman laajasti.

Kansalaisareena ry esittää, että työllistymistä edistäviksi palveluiksi luetaan edellä mainittujen lisäksi osallistuminen vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoiminnasta tehdään työttömän ja vapaaehtoistoimintaa järjestävän yhteisön kanssa sopimus ja työtön voi osallistua siihen esimerkiksi samoin määrällisin perustein kuin muutoinkin työllistymistä edistävään palveluun. Vapaaehtoisten puute yhdistystoiminnassa varsinkin sosiaali- ja terveystoiminnassa on usein ongelma ja tässä on mahdollisuus kasvattaa vapaaehtoistoimintaa yhdistyksissä, puhumattakaan niistä muista arvoista, joita vapaaehtoistoiminta ja osallistuminen tuovat tullessaan työttömille ja syrjäytymisvaarassa oleville yksilöille ja sitä kautta koko yhteiskunnalle.

Työllistymistä edistävässä palvelussa, siis myös vapaaehtoistoiminnassa, riittävä aika vapaaehtoistyötä voisi olla esitetyt viisi päivää 65 päivän jaksossa.

Se, että mallia täydennetään vapaaehtoistyöllä ei ratkaise kaikkea, jos aikuissosiaalityön resursseja ei lisätä, jotta myös ns. syrjäytymisvaarassa oleville löytyisi sopivaa vapaaehtoistyötä/muu sopiva polku. Tämä työttömyysturvalain muutos voisi riittävästi resursoituna edistää paradigman muutosta Suomen työvoimapolitiikassa: valtaistetaan työttömät ja sosiaalityöntekijät/työvoimaohjaajat suunnittelemaan ja sopimaan tasa-arvoisesti keskenään.

Työttömyysturvalla on nykyisin myös ihmisiä, joiden tosiasiallinen työkyky/toimintakyky on alentunut esimerkiksi sairauden tai vamman seurauksena. Heidän kohdallaan aktiivisuutta ei voida samoin perustein mitata, vaan olisi huolehdittava heidän kohdallaan tarpeellisen kuntoutuksen suunnittelusta sekä toteuttamisesta ja luettava siihen osallistuminen aktiivisuudeksi.

Kun sosiaali- ja terveystalvet maakunnissa yhtiöitetään, työllistymistä edistäväksi palveluksi tulisi hyväksyä myös kolmannen sektorin tai julkisen sektorin organisoima vapaaehtoistyö maakuntien sosiaali- ja terveystalveluissa.

Kansalaisareena esittää, että erikseen selvitettävin kriteerein omaishoito voitaisiin tietyissä tapauksissa hyväksyä aktiivisuutta osoittavaksi toiminnaksi. Erityisesti pienissä ikääntyvän väestön kunnissa aktiivisuuden lisääntyminen omaishoidossa olisi yhteiskunnallisesti merkittävää ja säästäisi myös maakunnissa sosiaali- ja terveystalvemenoja.

Pidemmällä tähtäimellä Kansalaisareena kannattaa mallia, jossa yhdistetään palveluja ja tulonsiirtoja siten, kuin Valtioneuvoston kanslian selvityksessä osallistavasta sosiaaliturvasta ehdotetaan.

Lyhyen aikajänteen ratkaisuna esitämme työttömyysturvalakiin seuraavaa ratkaisua: päivärahan määrää vähennetään max 1 omavastuupäivä 3 kuukaudessa (vajaat 2 prosenttia) mikäli aktiivisuusedellytys ei toteudu työttömästä johtuvasta syystä. Mikäli aktiivisuus toteutuu, päivärahan määrää nostetaan perustasosta saman verran, vajaat 2 prosenttia. Mikäli aktiivisuusedellytys ei toteudu työttömästä johtumattomasta syystä ja/tai työllistymiseen ei ole saatavilla riittävää tukea, työttömyysturva on perustasoinen.

Helsingissä 15. kesäkuuta 2017

Markku Vaittänen
puheenjohtaja
Kansalaisareena ry

Anitta Raitanen
toiminnanjohtaja
Kansalaisareena ry

Anne Porthén
toiminnanjohtaja
Aivovammaliitto ry

Marianne Heikkilä
pääsihteeri
Marttaliitto ry

Ari Kiviahho
toiminnanjohtaja
Mielentaide ry

Pentti Fri/Suve Pääsukene
puheenjohtaja/toiminnanjohtaja
Vantaan järjestörinki

Kirsi Braström
toiminnanjohtaja
Lounatuulet Yhteisötalo ry

Sirke Salmela
toiminnanjohtaja
Lounais-Suomen lihastautiyhdistys ry

Sampo Järvelä
puheenjohtaja
Artteli –kumppanuusyhdistys ry

Joni Valkila
toiminnanjohtaja
Uskontojen uhrien tuki UUT ry

Erkki Bääs/Pekka Puukko
puheenjohtaja/toiminnanjohtaja
Omakamu ry

Eevaliisa Lindholm
toiminnanjohtaja
Salon mielenterveysseura ry